

Ana-Maria Coatu

300 de activități și
principii evreiești pentru
**educația financiară
a copiilor**

Cuprins

Prefață	9
Mulțumiri	13
Cum le vorbim copiilor despre bani – un fel de introducere	15
Capitolul 1. Cum să-ți ajuți copilul să ia decizii financiare inteligente întreaga viață	26
Beneficiile pe termen lung ale unei bune educații financiare	31
10 reguli despre bani de care să ții cont în relația cu copilul tău	34
Capitolul 2. Abilități de viață pentru copilul tău	66
Legătura dintre amânare și economisire	66
A economisi este o abilitate care se educă	75
Motivație versus disciplină	85
Cum să-i vorbești copilului tău despre datorii, atunci când el nu are datorii	96
Capitolul 3. Istoria banilor	99
De ce trebuie să înțelegem cum funcționează banii	102
Evoluția conceptului de bani	105
Trocul: începutul schimburilor economice (cca. 6000 î.Hr.)	106
Apariția banilor ca mărfuri universale recunoscute	110
Apariția monedelor metalice (aproximativ 600 î.Hr.)	129
Apariția bancnotelor: bani de hârtie (sec. XI)	146
Standardul Aurului (1816-1914)	151

Apariția banilor digitali: de la cardurile de credit la criptomonede	154
Criptomonede: O revoluție financiară (anii 2000-prezent)	160
10 curiozități legate de monedele actuale din lume	166
Capitolul 4. Mentalitatea de om bogat	168
Bogăție versus prosperitate sau cum să-ți educi copilul despre adevărata valoare a succesului	168
Sindromul „copilului bogat” – provocările ascunse ale abundenței materiale	180
Abilități versus mindset versus obiceiuri	188
De ce să începi devreme cu educația financiară a copilului tău	214
Alocația copiilor și alocația săptămânală oferită de părinți	224
Cum să-ți pregătești copilul pentru perioadele când nu va avea bani?	228
Cum se raportează oamenii la muncă și cum le vorbesc copiilor despre muncă	236
Antreprenoriatul în rândul copiilor: oportunități și provocări	243
Investițiile pe care le poți face pentru copilul tău	260
Capitolul 5. Evreii și banii	263
Perioada patriarhală și formarea poporului evreu (aproape 2000 î.Hr. – 1200 î.Hr.)	265
Perioada monarhiei unite și divizarea regatului (aproape 1000 î.Hr. – 586 î.Hr.)	266
Exilul babilonian și întoarcerea în Țara Promisă (586 î.Hr. – 70 d.Hr.)	266
Distrușgerea Templului și răspândirea evreilor în lume (70 d.Hr. – 1492)	267

Holocaustul (1939-1945) și Restaurarea Statului Israel (începând cu 1948)	268
Diaspora Evreiască în Prezent	268
Principii evreiești despre bani	271
Ocupă-te de educația financiară a copiilor tăi	275
Banii sunt un mijloc, nu un scop	278
Banii sunt mijloc pentru a face bine	279
Respectă și apreciază munca	283
Evită datoriile excesive	285
Fă investiții prudente	288
Plătește-ți angajații la timp	291
Evită câștigurile imorale	293
Fii generos. Generozitatea atrage binecuvântări	295
Asigură-ți un echilibru între spiritualitate și materialism	297
Ocupă-te mereu de planificarea financiară	300
Ai grijă față de comunitate	302
Evită lăcomia	305
Respectă banii altora	309
Ai datoria de a susține educația	311
Bogăția nu îți definește valoarea personală	314
Fă bani fără să faci rău altora	317
Mulțumește pentru ceea ce ai	319
Echilibrul între viața personală și muncă	322
Nu te compara cu alții	324
10 Motive pentru care evreii sunt percepuți ca fiind bogați	327
Concepția despre bani în ordodoxism și catolicism	330

Fișe de lucru	350
Fișa nr. 1: 100 de întrebări pe care să ți le adresezi ție ca să poți să-i oferi copilului tău o educație financiară sănătoasă și echilibrată	350
Fișa nr. 2: 20 de termeni financiari explicați unui copil de 5 ani	355
Fișa nr. 3: Activități despre troc	360
Fișa nr. 4: 100 de întrebări (și răspunsuri) pe care le poți adresa copilului tău despre istoria banilor	364
Fișa nr. 5: Țări și monedele lor	382
Fișa nr. 6: Activități pentru copii între 7-12 ani prin care să le transmiți principii sănătoase referitoare la bani și bogăție conform învățăturilor iudaice	390
Fișa nr. 7: Cum să-ți ajuti copilul să nu se compare cu ceilalți	393
Fișa nr. 8: Cum să îți pregătești copilul pentru succes financiar – activități practice	395
Bibliografie	400

Mulțumesc cu tot sufletul doamnei învățătoare Diana - Mihaela Mojolic pentru oportunitatea de a le vorbi copiilor din clasa dumneaei despre importanța banilor în viața noastră, moment care m-a inspirat și m-a motivat să continui acest demers.

Îi sunt recunoscătoare lui Horia Matei pentru răbdarea extraordinară de a aștepta mai mult de șase luni până am finalizat scrierea acestei cărți. Și, cel mai mult, îi mulțumesc pentru că a fost cel care a venit cu această idee minunată, care m-a responsabilizat enorm și mi-a dat curajul să înfrunt provocările scrisului.

Aș dori să le mulțumesc și celor două prietene, Amada Vereș și Cristina Murariu, care au avut bunătatea de a citi câteva pagini din carte și m-au încurajat. De fapt, fiecare cuvânt de susținere a contat enorm. Pentru că în procesul de scriere, recunosc, orice critică ar fi avut potențialul de a mă descuraja mai mult decât aș fi reușit eu să îmbunătățesc ce ar fi fost de îmbunătățit.

Dragă părinte, sper să citești cu drag această carte, iar dacă ți-a fost de folos, poți să-mi scrii la salutare@anamariacoatu.ro.

Cum le vorbim copiilor despre bani – un fel de introducere

A le vorbi copiilor despre bani înseamnă a le vorbi despre viață. De ce? Nu doar pentru că avem nevoie de bani în mai toate aspectele vieții, de la naștere, la moarte, pentru traiul de zi cu zi, pentru vacanțe, pentru a ne cumpăra o locuință sau pentru a ajuta pe cineva cu bani, ci mai ales pentru că banii pot să ne dea măsura în care ne trăim viața la maximum. Intensitatea cu care ne trăim viața este dată de modul în care ne raportăm la bani și cum reușim să-i producem. Prin lucrul acesta nu mă refer la situația extremă când ai foarte mulți bani, când ești milionar în euro sau dolari și arunci cu banii pe fereastră pentru a duce un trai plin de plăceri. Banii aceia se vor termina, să știi.

Există exemple de vedete care și-au pierdut banii aproape la fel de repede precum i-au făcut. Unul este Nicholas Cage, actor american, ce a jucat în peste 100 de filme și care a reușit să cheltuiască peste 150 de milioane de dolari, ajungând să aibă o datorie către Fiscul American de 13 milioane de dolari. Cum a cheltuit acei bani? Și-a cumpărat o insulă privată, un yacht, o casă bântuită, avea peste 50 de mașini, 30 de motociclete și 15 case. De asemenea, a achiziționat două cobre, un crocodil, un rechin și o caracatiță. Bine, poți spune că dacă vinde mașinile, casele și ce alte bunuri mai are și gata, are banii la loc. Doar că aici intervin două aspecte:

- Le vinde, da, dar la un preț mult mai mic decât cel de achiziție și le vinde dacă are cui să le vândă. Și nu doar că le vinde cu un preț mai mic decât cel de achiziție, dar le vinde și prin intermediari, prin brokeri, iar fiecare dintre aceștia își va lua comision din prețul de vânzare.
- Le vinde, da, însă stilul lui de viață va avea de suferit. Va simți că nu mai trăiește viața la maximum ca până atunci, așa cum am scris mai sus.

Un alt exemplu este Lindsay Lohan. Deși a fost odată considerată una dintre cele mai de succes tinere actrițe de la Hollywood, a trecut printr-o serie de probleme financiare și juridice care au afectat grav situația sa economică. Actrița a trăit un stil de viață extravagant. A locuit în hoteluri de lux, a cheltuit sume mari pe haine și bijuterii și a organizat petreceri scumpe. Aceste cheltuieli au condus la probleme financiare, pentru că oricât de mulți bani ai avea, dacă nu produci alții, banii se termină.

În anii 2010, Lohan s-a confruntat cu numeroase probleme financiare legate de datorii. În 2012, IRS (Internal Revenue Service) i-a pus sechestru pe conturile bancare din cauza unor datorii de peste 230.000 de dolari în taxe neplătite pentru anii 2009 și 2010. De asemenea, a avut mai multe procese legate de neplata chiriei și a altor datorii.

Actrița a fost nevoită să ceară ajutor financiar de la prieteni și familie pentru a face față cheltuielilor. Mai mult decât atât, pentru a acoperi o parte din datorii, Lohan a fost nevoită să vândă o parte din bunurile sale. De exemplu, ea a renunțat la casa sa din

Los Angeles în 2012, mutându-se ulterior în diverse locuințe închiriate. Și Pamela Anderson, una dintre cele mai faimoase vedete ale anilor '90, cunoscută pentru rolul său în „Baywatch”, s-a confruntat cu numeroase probleme financiare de-a lungul anilor. Deși a câștigat sume considerabile în cariera sa de actriță și model, stilul de viață extravagant și problemele legale au dus la dificultăți financiare.

Ea a acumulat datorii fiscale uriașe, fiind inclusă de mai multe ori pe lista persoanelor care datorează taxe mari guvernului federal și statului California. În 2012, ea avea datorii fiscale de peste 370.000 de dolari. Problemele legate de taxe au continuat să o afecteze ani de zile, cu sume considerabile datorate Fiscului.

Deși a făcut investiții în mai multe proprietăți imobiliare, gestionarea acestora nu a fost întotdeauna reușită. În 2013, a vândut una dintre proprietățile sale din Malibu pentru a-și achita datoriile, după ce a fost nevoită să investească milioane de dolari în renovări. Pamela Anderson a dus un stil de viață luxos cu vacanțe exotice, locuințe scumpe, dar și mai multe căsnicii și relații care i-au afectat finanțele personale.

Banii sunt un plus, sunt o necesitate, dar nu sunt totul. Este nevoie să știi să-i gestionezi. E nevoie să-i produci continuu. De aceea, Jeff Bezos, deși este unul dintre cei mai bogați oameni ai lumii, continuă să activeze, să fie implicat în conducerea companiei pe care a fondat-o, Amazon. El are și numeroase investiții financiare. La fel este și Warren Buffett, care este cunoscut drept unul dintre cei mai înțelepți investitori din lume, cu o avere de peste 140 de miliarde de dolari. Warren Buffett este cunoscut și

pentru cumpătarea lui: locuiește în aceeași casă pe care a cumpărat-o în 1958, când avea 28 de ani. Care dintre noi, dacă am avea averea lui, ne-am limita să locuim în aceeași casă zeci de ani la rând?!

Exemplele de mai sus sunt extreme de situații când cineva are extrem de mulți bani. Și mai există o situație extremă: atunci când ai foarte mulți bani și ești preocupat să faci și mai mulți bani, încât n-ai pace niciodată. Astfel, ratezi timpul petrecut cu familia, nu reușești să mergi în vacanțe, toată viața îți este planificată dintr-o întâlnire într-alta, ai doar target-uri și obiective SMART de atins. Cele două situații sunt excepții, evident, dar dacă sperai să găsești în această carte un ghid despre cum să-l ajuti pe copilul tău să se îmbogățească atât de mult, nu-ți mai bate capul și n-o citi.

Această carte este despre situația în care dorești să-l înveți pe copilul tău să ducă o viață împlinitoare, având și producând constant suficienți bani atât pentru cheltuielile obișnuite, pentru situații neprevăzute, pentru concedii și vacanțe, pentru 1-2 sau chiar 3 locuințe (dacă simte că asta îl împlinește), cât și pentru a putea dona o parte din bani pentru diferite cauze educaționale, medicale, culturale, sportive și altele.

Personal, cred că e bine să ai mai mulți bani decât poți să cheltui (vei înțelege mai jos de ce). Și aici intervin două aspecte: banii și cheltuielile. E important să produci bani prin munca ta, ideile tale și prin alte modalități, precum investițiile la bursă sau investițiile imobiliare. Dar dacă nu ești cumpătat, banii nu vor rămâne cu tine. E bine, deci, și să fii cumpătat în cheltuieirea banilor:

să găsești calea de mijloc dintre a te bucura de achizițiile făcute, fără a-ți umple viața cu achiziții nenecesare. Ai nevoie, oare, de 30 de motociclete, de un rechin și de 15 case precum Nicholas Cage?

Sigur, nici alternativa, o viață trăită în lipsuri nu cred că o dorești pentru copilul tău! O viață în care atunci când are concediu vara, îl petrece acasă renovând pe ici pe colo apartamentul luat cu un credit la care mai are de plătit vreo 20 de ani. O viață în care nu reușește să-și trimită copiii în tabere sau activități extrașcolare. O viață în care Shein și Temu sunt locurile de unde își cumpără mai multe haine decât îi trebuie. O viață în care a mânca la McDonald's este un eveniment special.

Și când te gândești, totuși, că asta este viața pentru mulți români, dar și că există oameni care trăiesc sub acest nivel: fără o locuință proprie și fără posibilitatea de a-și da copiii la școală!

Îmi doresc ca prin această carte să-ți transmit câteva principii legate de bani, pe care o dată deprinse, în primul rând, de tine ca părinte, îți va fi mai ușor să le transmiți și copilului tău.

1. Învăță-l pe copilul tău să fie cel mai bun la munca lui și să caute mereu să câștige mai mulți bani prin valoarea pe care o produce: fie prin idei, talent sau investiții suplimentare pe lângă muncă.

Învăță-l că poate să aibă propria afacere, să fie el cel care oferă locuri de muncă altor persoane. Banii reprezintă un mijloc de schimb al valorii. Pentru valoarea muncii sale, copilul tău atunci când va fi adult va primi bani. De asemenea, pentru ceea ce-și

dorește sau pentru lucrurile de care are nevoie, copilul tău devenit adult va plăti niște bani. Important este ca ceea ce produce, valoarea pe care o produce să fie întotdeauna mai mare decât nevoile și dorințele pe care le are.

Când e mic copilul și nu muncește, oare cum l-ai putea învăța acest principiu? Un prim pas este să-l înveți să facă orice activitate pe care-l rogi s-o facă atunci când l-ai rugat. Adică învață-l să nu amâne lucrurile, mai ales cele care nu-i fac plăcere.

Ulterior, pe măsură ce crește îl poți învăța să se străduiască mai mult, să facă mereu lucrurile mai bine, fără a cădea în capcana perfecționismului. Și, poate, cel mai important lucru, învață-l să gândească lucrurile cu creierul lui, să se îndoiască de ceea ce i se spune, să-și țină singur partea atunci când simte că este pe cale să fie nedreptățit.

Sigur, la început, când sunt mici, copiilor le vine ușor să-și ceară ceea ce ei consideră că sunt „drepturile” lor. Și încă sunt de-a dreptul insistenți. Pe măsură ce-i „cizelăm” și „educăm” ajungem să avem copii care fie sunt atât de politicoși încât se lasă păgubași repede, fie cer cu insistență punându-ne răbdarea și nervii la încercare. Evident, nicio extremă nu este bună.

2. Învață-l pe copilul tău să fie cumpătat.

Iar lucrul acesta este foarte greu: e ca și când ai încerca să-l înveți să facă pipi la oliță și te aștepti să aibă rezultate în 3 zile. Nu e chiar posibil. Pentru ca dorințele și nevoile să fie mai mici decât valoarea produsă, copilul tău adult trebuie să fie cumpătat.

Iar **cumpătarea se antrenează încă din copilărie**. Cred că ai observat și tu că orice schimbare pe care vrei s-o faci în comportamentul tău, în rutina ta, în viața ta, o faci greu, cu multă inconsecvență sau, uneori, chiar nu reușești s-o mai faci.

Cumpătarea se antrenează destul de greu atât la copii, cât și la adulți, mai ales dacă au fost mână-largă multă vreme. Învață-l zilnic ce înseamnă cumpătarea și fii tu însuți adultul cumpătat.

Am o întâmplare să-ți povestesc. Într-o zi când l-am scos pe băiatul meu de la școală mi-a spus că-și dorește să-i cumpăr o înghețată de la o cofetărie din apropiere. Și, cum era el, cel mai probabil, înfometat după școală, a mai adăugat că-și dorește și o gogoasă de la plăcintăria de lângă blocul nostru. Asta m-a activat și i-am spus că atunci când mergem prin oraș nu trebuie să lăsăm banii noștri din buzunar la orice colț de stradă, magazin, cofetărie sau plăcintărie.

Banii o dată dați, nu-i mai avem. I-am spus că da, ne facem câteodată plăcerea de a ne cumpăra ceva gustos, doar că el a mâncat în săptămâna aceea deja de două ori gogoși și o dată înghețată. Că e nevoie să mai spunem „Nu” dorințelor noastre. Și că, de multe ori, **bucuria de a avea bani în buzunar ar trebui să fie mai mare decât a-i cheltui**.

3. Învață-l să fie bun cu ceilalți și să doneze o parte din ceea ce câștigă.

După cum am scris și mai sus, cred că este nevoie să câștigăm mai mulți bani decât cheltuim pentru a putea dona o parte

din bani. Pentru a sprijini anumite cazuri medicale, sociale, organizații non-guvernamentale, artiști, festivaluri, cluburi sportive.

A dona o parte din banii câștigați are legătură cu nevoia noastră ca oameni de a ajuta, de a contribui. Ce satisfacție mare poți să ai știind că lunar o parte din banii tăi ajută pe cineva să aibă un trai mai bun! Din perspectiva mea, un om care nu donează bani se privează de satisfacția că a făcut ceva mai mult pe lumea aceasta și că duce o viață armonioasă.

Situațiile în care îl încurajezi pe copil să doneze din jucăriile lui reprezintă o bună ocazie de învățare a acestui principiu.

Personal cred că educația de la școală vine în completarea educației de acasă. Fiecare are rolul ei. Dar cred că în chestiunile generale, legate de viață, educația respectivă trebuie să înceapă din familie. Așa că, din perspectiva mea, educația financiară și educația sexuală trebuie să înceapă de acasă.

Primele experiențe ale unui copil cu banii proprii provin de acasă, din copilăria timpurie și necesită implicarea părinților pentru a-și forma comportamente sănătoase privind gestionarea banilor.

A fi părinte nu este ușor. De fapt, a fi un părinte bun ar putea fi cea mai dificilă provocare pe care o vei avea în viața ta. Cu toții ne dorim să fim părinți buni. Vrem ca ai noștri copii să crească și să devină oameni decenti, educați, cu valori morale sănătoase și o înțelegere realistă a lumii în care trăiesc. Însă sprijinirea lor în a atinge aceste obiective este adeseori frustrantă și cu multe obstacole. Ce este de făcut în momentele când acest proces de

învățare devine greu? Cred că și noi trebuie să învățăm, să ne educăm constant.

Cred că a-i vorbi copilului tău despre bani este o chestiune esențială pentru viață și-i poate oferi un avantaj suplimentar față de alți copii pe termen lung. Banii sunt, de fapt, un instrument care îi ajută să atingă ceea ce își doresc în viață: de la o profesie dorită, la bunuri materiale, la experiențe precum călătoriile.

Indiferent dacă copilul tău face ore de educație financiară la școală, este nevoie ca această educație să fie susținută de implicarea ta acasă. Amintește-ți, cum erai tu după ce ai terminat liceul sau facultatea? Eu primeam bani de acasă la facultate (pentru că am studiat în alt oraș) și mai aveam și bursă. Totuși, mereu pe final de lună eram fără bani.

De fapt, cam din prima săptămână după ce primeam banii și plăteam căminul studentesc și-mi cumpăram niște mâncare, rămâneam cu extrem de puțini bani. De ce? Pentru că intram în magazine de haine să mă uit și se lipea inevitabil o haină de mine la ieșire. Îmi cumpăram și cărți, e drept. Deși, dacă aș fi fost mai cumpătată, le-aș fi putut citi de la bibliotecă. Și așa am fost și după ce am început să muncesc. Asta până când l-am întâlnit pe soțul meu care m-a învățat ce înseamnă chibzuința.

Despre chibzuință și cumpătare ne străduim să-i învățăm pe cei doi copii ai noștri. Ei știu că noi primim bani pentru munca noastră. Și că economisim bani pentru a merge în vacanțe sau alte călătorii. Că alegem produse de calitate atunci când mergem la cumpărături. Și că nu cumpărăm jucării foarte des, pentru că este

nevoie să aprecieze ceea ce au. Când aveam casa plină cu jucării, nici nu mai observau ce jucării aveau. Știu că o dată am cumpărat o jucărie, fără să realizăm că o avem acasă.

Dacă vrei să-ți înveți copiii să gestioneze banii cu responsabilitate, este esențial să urmezi câteva principii de bază. Iată cele mai simple lucruri pe care poți să le faci cu ușurință chiar de azi:

1. Nu-ți răsfăța copilul. Copiii care cresc având acces nelimitat la orice își doresc pot dezvolta o atitudine că totul li se cuvine, crezând că orice dorință le va fi automat împlinită. Învață-ți copilul că o vizită la magazin nu înseamnă automat achiziții. Transformă aceste momente în lecții despre diferența dintre dorințe și necesități.

2. Nu ceda cerințelor și plângerilor. Când cedezi constant pentru a evita conflictele, copilul învață că insistența și plângerile îi aduc mereu câștig de cauză. E important să rămâi ferm(ă) și calm(ă). Explică-i motivele deciziilor tale și arată că acestea nu sunt negociabile, chiar dacă asta înseamnă să faci față unei crize temporare.

3. Nu ceda la „vinovăția” copilului. Copiii pot folosi argumente bine gândite sau emoții puternice pentru a manipula părinții. Dacă cedezi îi întărești acest comportament. Ascultă-l cu empatie, dar menține-ți deciziile. Fii consecvent și explică-i cum să accepte „Nu-ul” tău.

4. Nu spune „nu” automat. Refuzul automat poate crea o atmosferă negativă și poate descuraja comunicarea deschisă între tine și copil. Analizează fiecare cerere înainte de a răspunde.

Solicită-i argumente pentru cerințele lui. Unele cerințe pot fi rezonabile sau pot deveni oportunități de a învăța despre buget și economii.

5. Nu contrazice partenerul de față cu copilul. Când copilul observă lipsa de unitate între părinți, este tentat să exploateze acest lucru, creând tensiuni în familie. Ar fi bine să stabiliți reguli clare împreună și să vă susțineți reciproc. Dacă există diferențe de opinie, discutați-le în privat, nu în fața copilului.

6. Nu fi nerezonabil. De ce este important: fiecare cerere a copilului nu trebuie să fie îndeplinită, dar nici respinsă fără un motiv justificat. Echilibrul între dorințele copilului și limitele bugetului este foarte important. Stabilește limite rezonabile și explică-le clar copilului. De exemplu, încurajează-l să economisească pentru lucrurile mai costisitoare pe care și le dorește.

7. Fii un exemplu pentru el. Practică ceea ce predici, cum s-ar spune. Copiii învață mai mult din comportamentul părinților decât din cuvintele lor. Dacă tu nu gestionezi banii cu responsabilitate, îi transmiți un exemplu negativ. Arată copilului cum să economisească, să cheltuiască și să doneze inteligent. Implică-l în decizii financiare simple, cum ar fi stabilirea unui buget pentru o activitate de familie.

Capitolul 1.

Cum să-ți ajuți copilul să ia decizii financiare inteligente întreaga viață

Educația financiară ar trebui să reprezinte un aspect important al vieții, dar este adesea neglijat în primii ani ai copilăriei. Mulți părinți se întreabă dacă este necesar să le vorbească copiilor despre bani de la o vârstă fragedă. Alți părinți se așteaptă ca soaleta să se ocupe de acest lucru. Din perspectiva mea, înțelegerea banilor și a modului în care funcționează aceștia sunt o parte importantă pentru dezvoltarea unui copil, alături de alte abilități de viață (comunicare, gândire critică, planificare, luare de decizii etc.).

Atunci când este mic, copilul tău absoarbe cu multă ușurință informațiile și comportamentele din mediul unde este crescut. Dacă îi vorbești despre bani și îl implici în activități financiare, tu ca părinte îi vei modela obiceiuri financiare sănătoase care vor persista pe tot parcursul vieții. Înțelegerea conceptelor

de economisire, cheltuire responsabilă și planificare financiară îl vor ajuta pe copilul tău să devină un adult responsabil din punct de vedere financiar. Și, mai ales, un adult care simte că duce o viață împlinitoare. Că se poate bucura de viață din plin pentru că are suficiente resurse financiare să-și îndeplinească dorințele și nevoile. Și încă ceva mai mulți bani de atât, încât să poată dona și să aibă o plasă de siguranță financiară care să-i aducă liniște.

Educația financiară începută devreme poate preveni multe dintre problemele financiare pe care le întâmpină adulții. Mulți oameni se confruntă cu datorii excesive, economii insuficiente și lipsa unui plan financiar clar.

Prin educarea copilului despre importanța gestionării banilor și prin oferirea instrumentelor necesare, poți reduce riscul apariției unor astfel de probleme în viitor pentru copilul tău.

Sigur ai observat până acum că există mulți oameni care dezvoltă o relație problematică cu banii:

- Cheltuie mai mult decât câștigă;
- Se abțin să cheltuie chiar și pentru nevoile de bază, devenind zgârciți;
- Trăiesc de la o lună la alta doar din banii pe care îi câștigă;
- Le este greu să se țină de un buget lunar;
- Trăiesc din împrumuturi;
- Acordă multe împrumuturi și nu li se mai restituie;
- Se tem că vor rămâne fără bani, așa că se concentrează pe tot mai multă muncă;
- Sunt obsedați de bani, deși au suficienți pentru un trai frumos, armonios.

Mulți adulți trăiesc cu frica de a nu avea suficienți bani sau cu obsesia de a câștiga mult mai mult decât au nevoie. Vorbind deschis și pozitiv despre bani cu copilul tău, poți contribui la formarea unei atitudini sănătoase și echilibrate față de finanțele personale. Aceasta include înțelegerea valorii banilor, recunoașterea diferenței dintre nevoi și dorințe și aprecierea importanței economisirii, investițiilor pe termen lung și a donațiilor.

Pe lângă a le vorbi despre bani, este important să-l implici pe copilul tău în activități financiare practice. Știi vorba aceea: „Teoria ca teoria, dar practica ne omoară”. În funcție de vârsta copilului, învață-l să gestioneze banii prin:

- A avea o pușculiță – tot ce primește de la rude sau prieteni cu diferite ocazii (sărbători, zi de naștere, onomastică) să ajungă în pușculiță;
- Să gestioneze alocația pe care o primește de la stat sau banii de buzunar pe care să-i acorzi săptămânal (când este deja mai mare);
- Să-l implici la cumpărături, prin acțiuni simple precum: să-i spui prețurile a două produse, iar el să-l aleagă pe cel mai potrivit, să aleagă dintre două produse similare doar unul singur pentru a economisi bani în acest fel;
- Să-l ajuți să economisească pentru anumite lucruri care costă mai mult: o bicicletă, o jucărie sau alte dorințe.

Acest gen de experiențe practice îl ajută pe copil să înțeleagă mai bine conceptele financiare. El va învăța lecții valoroase despre responsabilitatea financiară și luarea deciziilor.

Par simple ideile de mai sus, dar nu se întâmplă prea des în familiile din România. Îmi amintesc de o situație în care am ieșit în parc cu băiatul meu care avea 6 ani, cu fetița mea de 4 ani și cu un băiat în vârstă de 8 ani din vecini. Acesta a primit 10 lei de la părinții lui.

Am intrat cu copiii mei într-un magazin de lângă parc să le iau apă, pentru că nu mai aveam sticle dintr-acelea cu dop special de băut de la Aqua Carpatica. Copiii mei si-au dorit dulciuri, dar le-am spus că avem acasă și că deja au mâncat suficient dulce pe ziua respectivă. Nici bine n-am ajuns la casa de marcat, că celalalt copil deja cheltuise cei 10 de lei de la părinții lui. Ori, genul acesta de comportament nu-l încurajez la copiii mei! Banii pe care îi primesc, ei trebuie să-i economisească. Ajung direct în pușculiță. Dacă vor dulciuri sau au alte mici dorințe, ni le comunică nouă, părinților. Și decidem dacă le luăm sau nu, dacă este potrivit sau nu. Dacă la 8 ani cheltuie tot ce are imediat după ce are banii în mână, îți dai seama că mai târziu, adult fiind, va avea același comportament. Asta îți dorești pentru copilul tău?

Există situații când copiii noștri își doresc jucării mai scumpe, iar în acest caz am început să procedăm așa: dacă jucăria este necesară și este doar pentru plăcerea lor (nu este o jucărie educațională), o vor achita din banii lor. Doar că suntem extrem de atenți să nu-și cheltuie banii aiurea. Îi ghidăm, în primul rând, să renunțe la orice cheltuială inutilă. Și dacă nicidecum nu vor să renunțe la jucărie, atunci îi atragem atenția asupra calității jucăriei. Au văzut și ei că de multe ori jucăriile de proastă calitate se strică repede (uneori chiar în aceeași zi), așa că au devenit interesați de acest aspect și renunță să mai cumpere acea jucărie. În acest

moment, copiii noștri au 7 ani (băiatul), aproape 5 ani (fetița). Sunt mici, încă, dar foarte familiarizați cu modul cum obținem banii în familia noastră și, mai ales, cu modul în care alegem să cheltuim banii.

Astăzi, lumea financiară devine din ce în ce mai complexă, cu numeroase opțiuni de economisire, investiții și împrumuturi. E important să-ți pregătești copilul pentru această realitate complexă încă de pe acum. Pentru că nu există o zi potrivită în care să zici: „Gata, fiul meu sau fiica mea, hai să-ți spun tot ce știu eu despre bani. Am pregătit un curs de 10 ore pe care să-l parcurgi săptămâna asta”. E nerealist să te aștepti să-l înveți despre bani începând cu ziua în care împlinește 8 ani sau 10 ani! Copilul tău trebuie să audă în mod constant despre bani (cum se fac, cum alegem să-i cheltuim, cum îi economisim și de ce) începând cu vârsta de 2-3 ani.

Este foarte importantă educația financiară timpurie! Înțelegerea conceptelor de bază îți va ajuta copilul să se descurce cu succes în această lume financiară extrem de sofisticată și complicată pentru a face alegeri informate pe tot parcursul vieții sale.

Din perspectiva mea, educația financiară se formează atât prin teorie - îi vorbești copilului tău despre bani și alte concepte, cât și prin practică - îți ajuți copilul să-și dezvolte ușor obiceiuri financiare sănătoase.

Modul în care ne raportăm la bani este aproape ca un reflex, ca un automatism. Rareori facem cheltuieli în mod rațional; de cele mai multe ori, le facem emoțional. Tocmai de aceea, trebuie

să-l ajuți pe copilul tău să-și dezvolte obiceiuri financiare sănătoase.

Beneficiile pe termen lung ale unei bune educații financiare

Dragă părinte care citești acum această carte, să știi că educația financiară este una dintre cele mai valoroase investiții pe care le poți face pentru viitorul copilului tău! Degeaba îi lași avere, dacă el o risipește! Degeaba este educat și are studii postuniversitare, dacă ajunge să trăiască de pe o zi pe alta. Degeaba câștigă mulți bani, dacă n-are timp să se bucure de ei! În această viață ai nevoie de bani ca să te bucuri de timp și de timp ca să te poți bucura de bani.

Unul dintre cele mai evidente beneficii ale educației financiare este capacitatea de a atinge independența financiară. Persoanele care învață să-și gestioneze banii încă de mici copii sunt mai pregătite să economisească, să investească și să planifice pentru viitor. Acest lucru le permite să evite datoriile pe termen lung și să aibă o bază solidă pentru securitatea financiară tot pe termen lung. Nu cred că-ți dorești ca al tău copil să aibă un credit pe 30 de ani pe care să nu poată să-l plătească anticipat. Așa cum nu cred că vrei să fie copilul tău în locul lui Elon Musk: să aibă mulți bani, dar și griji pe măsură! Echilibrul este cheia. Sigur, acest echilibru este definit de fiecare în parte. Este ceva subiectiv, dar toți avem o înțelegere comună asupra faptului că în viață ai nevoie